them contained remains of a bishop diseased in late 18th century. In 1997 IMR completed the 1994 research of area No 1. Among the findings there was the church floor from the earliest period as well as remains of bodies in graves and crypts that date to the 15th–16th centuries. Special interest was presented by a gold-plated silver finger rings and one of the earliest Lithuanian coins.

Aleksandras Vaškelis, Dainius Balčiūnas

1996–1997 metų tyrinėjimai Kaune, Bernardinų vienuolyne

Kauno PRI archeologai tęsė tyrinėjimus Bernardinų vienuolyne, Kaune, Papilės g. Nr. 9 (žr. *ATL 1994 ir 1995 metais,* V., 1996, p. 215–217).

1996 m. tyrinėta konvento pastato virtuvės patalpa, ištirtas 41 m^2 plotas. Virtuvė greta refektoriumo buvo įrengta statant konvento pastatą; jo statyba baigta 1504 m. Šioje patalpoje virtuvė funkcionavo iki 1845 m., kada Kauno gubernatoriaus nurodymu visame vienuolyno V korpuse įrengtos areštinės.

Archeologinių tyrinėjimų užduotis buvo dar prieš patalpos restauracijos projektą surinkti duomenis apie pirminį planą, buvusių grindų medžiagą, jų lygius ir įsitikinti, ar po patalpa nėra užpilto rūsio. Kasinėta visų plotu, paeiliui pašalinant ankstesnius grindų sluoksnius ir supylimus tarp jų. Po tyrinėjimų išsaugotas nesuardytas ankstyviausių apatinių grindų paviršius. Perkasomis nustatyta, kad pastato V siena pastatyta salpinės terasos šlaite. Baigus statybą, prieš suklojant pirmąsias grindis, žemėjantis paviršius buvo išlygintas supylus žvyro sluoksnį.

Virš įžemio fiksuotas dar iki vienuolyno statybos susidaręs kultūrinis sluoksnis. Tai 20–25 cm storio tamsaus juodžemio dirbamos žemės santalka. Sprendžiant iš negausių radinių jis datuojamas XV a.

Tyrinėjimų metu atsektas pirminis patalpos suplanavimas. Centre ant stačiakampio 3,2 cm ilgio ir 3,2 m pločio pamato (pado) stovėjo dviejų pakurų krosnis – viryklė, kuri buvo nuolat remontuojama, perstatoma, bet liko toje pačioje vietoje iki pat XIX a.

Virš išlyginamojo smulkaus žvyro sluoksnio patalpos paviršius iškl otas kvadratinėmis 19,5x20 cm dydžio ir 5–6 cm storio keraminėmis plytomis. Tik ŠV kampas aplink atkastą ūkinę duobę ir jos kraštai išgrįsti vidutinio dydžio akmenimis. Ankstyviausios grindys atidengtos 50–65 cm gylyje. Jos buvo naudojamos iki 1624 m. gaisro, kurio pėdsakai ryškūs ant sienų ir grindų. Patalpos sienų apačioje aptiktos pirmųjų durų angų vietos. Į virtuvę buvo patenkama iš kiemo ir P galerijos. Anga Š sienoje ją jungė su gretima kepyklos patalpa. Virtuvę su refektoriumi jungė tik langelis aukštoje durų formos nišoje, to reikalavo vienuolyno regula.

Po XVII a. vienuolyno rekonstrukcijos virtuvė pergrįsta, grindys pakeltos, bet pirminis planas išlaikytas ir atkartotas. ŠV kampe buvusi ūkinė duobė naujame akmenų grindinyje uždengta didele skelto akmens plokšte. Duobės link grindinyje vedė du pamazgų nutekėjimo latakai. Kita (didžioji) patalpos dalis vėl iškl ota 20x20x5 cm dydžio kvadratinėmis plytomis. Šis grindų lygis egzistavo iki XIX a.

XIX a., pakitus patalpos funkcijai, sudėtos vientisos statybinių plytų grindys, o XX a. paviršius užpiltas betono sluoksniu.

Negausių archeologinių radinių rasta supiltiniuose sluoksniuose tarp grindų ir ūkinėje duobėje. Tai niekuo neišsiskiriantys masinės keramikos pavyzdžiai, datuojami XVI–XVII a. Surinktus gyvulių kaulus tyrė L. Daugnora. Galvijų kaulai sudaro 41,4%, kiaulių – 17%, avių – 7,3%, o paukščių – 34,1%.

Tais pat metais kieme prie V fasado iškasta 17 m ilgio ir 1 m pločio perkasa dujotiekio įvadui. Iš supiltinių niveliacinių sluoksnių išsiskiria trys ryškūs skirtingų laikotarpių kiemo paviršių sluoksniai. Kiemo paviršius žemėja nuo fasado į V pusę. XVI a. kiemo paviršiaus lygis rastas 1,6 m gylyje. Po XVII a. vienuolyno gaisro ir rekonstrukcijos kiemo paviršius buvo 1,3 m gylyje. Tuo metu kiemas pirmą kartą išgrįstas akmenų grindiniu. XVIII–XIX a. kiemo sluoksnis fiksuotas 50–60 cm žemiau dabartinio asfalto paviršiaus.

1997 m. žvalgytas buvęs vienuolyno oficinos pastatas Papilės g. Nr. 9[a]. Šių tyrimų metu pastato viduje ir aplinkoje iškastos 5 perkasos. Bendras ištirtas plotas 45 m^2.

Oficina statyta XVI a. pradžioje kartu su didžiuoju konvento pastatu. Statybai naudotos analogiškos statybinės medžiagos, mūrijimo technika, sutampa ir paviršiai, nuo kurių pradėta statyba.

Kaip ir konventas, oficina stovėjo ant paties salpinės terasos krašto. Po pastato V dalimi rastas pirmojo statybos etapo dviejų patalpų rūsys. Rūsio plotis 4,9 m, ilgis 13,7 m, sienų storis 0,9–1 m. Plytų rišimas gotikinis. Sienose gausu architektūrinių detalių: nišų, švieslangių, durų. Rūsys perdengtas smailėjančiu gotikiniu cilindriniu skliautu ir išgrįstas lauko akmenų grindiniu. P rūsio patalpoje virš grindinio susidarė tik 20–25 cm storio sąnašų sluoksnis, o Š patalpa iš dalies užpilta griuvenomis. Šiuo metu rūsio Š galas yra po kiemo grindiniu. Po 1624 m. vykusios rekonstrukcijos senoji Š antžeminė siena buvo nugriauta, patalpa užpilta, o nauja siena išmūryta per 3 m į P.

Pastato R dalyje rūsių nebuvo. Po grindimis rasta nesuardytų kultūrinių sluoksnių. Perkasoje Nr. 2 atidengta dalis didelės ūkinės duobės, naudotos prieš pastato statybą. Užpilde surinkta keramikos, degtos oksidacinėje ir redukcinėje aplinkoje. Indai pūstais šonais, žemais kakleliais, į išorę atlenktais pakraščiais. Dalis šukių puoštos. Vyrauja bangelės ornamentas. Radiniai datuojami XV a.

Tiriant pastato vidų atsekti 3 XVI–XIX a. grindų lygiai. Ankstyviausios grindys išklotos kvadratinėmis plytomis. Jos rastos 1,3–1,4 m gylyje. Po XVIII a. pastato rekonstrukcijos grindys pergrįstos plytomis ant paskleistų griuvenų ir išlyginamojo smėlio sluoksnelio. Jų paviršius pakilo per 70 cm. Nuo XIX a. vidurio pastate buvo tik medinės grindys.

Aleksandras Vaškelis, Dainius Balčiūnas

Excavation of the Bernardine monastery in Kaunas, 1996–1997

In 1996–1997 in the kitchen and officina of the Bernardine monastery, built in 1504 in Kaunas, IMR examined a total area of 103 m². The team unearthed the uppermost layer remains of earlier floor, a 13,7x4,9 m filled with earth Gothic cellar, pottery from the 15th–17th centuries as well as animal and bird bones.